

การเสริมสร้างสันติสุขครอบครัวเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดของเด็ก และเยาวชน*

STRENGTHENING FAMILY PEACE IN ORDER TO SOLVE THE PROBLEM OF JUVENILE DELINQUENCY

ณัฐกิตติมา จิตรานุเคราะห์

Nattakittima Chitrakroh

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: nattakittima.c@gmail.com

บทคัดย่อ

การเสริมสร้างสันติสุขครอบครัวเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างสมาชิกตั้งแต่พ่อแม่กับลูก ปู่ย่าตายายกับหลาน ครอบครัวที่มีการเสริมสร้างสันติสุขที่ดี จะต้องมียุทธศาสตร์หลายประการ เช่น การพูดคุยเสมอ ๆ การแสดงถึงความรักใคร่ห่วงใย รวมทั้งปรึกษาเมื่อมีปัญหา ส่วนครอบครัวที่มีลักษณะตรงกันข้าม คือ ขาดการสื่อสาร ขาดความเข้าใจ ไม่ให้ความสำคัญกับสมาชิกในครอบครัว ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้เกิดปัญหานำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในเด็กและเยาวชน ดังนั้นสมาชิกในครอบครัวควรมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสันติสุข เพราะจะช่วยลดปัญหาพฤติกรรมที่นำไปสู่การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

บทความวิชาการนี้ผู้เขียนได้นำเสนอแง่มุมของครอบครัวที่มีการเสริมสร้างสันติสุขที่ดี โดยได้นำเรื่องราวความสำคัญของครอบครัว จุดเริ่มต้นที่นำไปสู่พฤติกรรมของเด็กและเยาวชน มุมมองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อให้สังคมตื่นตัวถึงสันติสุขในครอบครัว ให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วม เพื่อลดปัญหาระหว่างกันและเพื่อแก้ไขความผิดที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: การเสริมสร้างสันติสุขครอบครัว; การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน; ความสัมพันธ์ในครอบครัว

Abstract

Fostering family peace is the interaction between the members from parents to children, grandparents with grandchildren. Families that foster good peace are of many characteristics such as talking always, showing love and concern. Including consulting when there is a problem. The opposite family is lack of communication, lack of understanding, does not pay attention to family members. These factors result in problems leading to inappropriate behavior in children and young people. Therefore, family members should be involved in promoting peace. Because it will help reduce behavioral problems that lead to delinquency of children and youth.

In this academic paper, the author presents aspects of a family that fosters good peace by bringing the story of the importance of family The starting point that leads to problems in the behavior of children and youth. Perspectives on risky behavior. This is to make society aware of peace in the family. Get family members involved to reduce problems between them and to correct any mistakes that have occurred.

Keywords: Strengthening family peace; juvenile delinquency; family ties

บทนำ

ครอบครัวสมัยก่อนเป็นครอบครัวขยาย สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันด้วยความอบอุ่น ผู้ปกครองมีเวลาเลี้ยงดู อบรม เด็กและเยาวชนให้มีความประพฤติ และพฤติกรรมที่เหมาะสม แต่สมัยนี้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมและสังคมเทคโนโลยี ส่งผลกระทบต่อครอบครัวที่ต้องปรับตัวต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จากครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว และครอบครัวข้ามรุ่น พ่อแม่ลูกมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันน้อยมาก อันนำไปสู่ปัญหาครอบครัว และสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ความเจริญทางด้านวัตถุเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ค่านิยมของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ความปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบเดิมลดน้อยลงเนื่องจากมีเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารเข้ามาแทนที่ สมาชิกต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ทำให้สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวเสื่อมถอยลง ส่งผลโดยตรงต่อปัญหาเด็กและเยาวชน ตรงกันข้ามกับสมัยก่อนที่สัมพันธภาพในครอบครัวมีความใกล้ชิด มีความอบอุ่น ครอบครัวเป็นแหล่งหล่อหลอมสมาชิกให้เกิดการเรียนรู้ โอกาสที่เด็กและเยาวชนมี ปัญหาและกระทำความผิดเกิดขึ้นน้อย ในปัจจุบันสัมพันธภาพในครอบครัวลดลงอย่างเห็น

ได้ชัด บทบาทของพ่อแม่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในการขัดเกลาเด็กเปลี่ยนแปลงไป ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ของครอบครัวได้อย่างเหมาะสม พ่อแม่มีเวลาในการดูแลเอาใจใส่ลูกน้อยลง ไม่มีการลงโทษลูกเมื่อทำผิด และไม่ได้คำนึงว่าพฤติกรรมของลูกไม่เหมาะสมอย่างไร สิ่งเหล่านี้จึงส่งผล ต่อปัญหาทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งปรากฏให้เห็นในระดับปริมาณและความรุนแรงที่ซับซ้อนหนักหน่วงขึ้นคุณภาพชีวิตทั้งทางร่างกายและจิตใจถูกทำให้อ่อนแอลงอย่างมาก ไทยที่ถูกดำเนินคดีทั่วประเทศ หากจำแนกตามสาเหตุจะพบว่าสภาพภายในครอบครัวเป็นสาเหตุที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมและการกระทำความผิดของวัยรุ่น รองจากสาเหตุเรื่องการคบเพื่อนและสภาพปัญหา ดังนั้น สมาชิกในครอบครัวจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวในแง่มุมต่าง ๆ สร้างความผูกพันระหว่างกัน เป็นห่วงเป็นใยซึ่งกันและกัน มีความรักความเข้าใจกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการเสริมสร้างสันติสุขที่ดีในครอบครัวต่อไป

โดยจากสถิติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนไทยที่ถูกดำเนินคดีทั่วประเทศ หากจำแนกตามสาเหตุ จะพบว่าสภาพภายในครอบครัวที่เป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวข้ามรุ่น ครอบครัวที่สถานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และครอบครัวที่อยู่ในสภาพแวดล้อมแออัดเป็นสาเหตุที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมและการกระทำความผิดของวัยรุ่น รองจากสาเหตุเรื่องการคบเพื่อนและสภาพปัญหาในตัวเอง ผู้เขียนจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างสันติสุขครอบครัวเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ครอบครัวเอาใจใส่ดูแลเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิด ให้การอบรมสั่งสอนและชี้ให้เด็กและเยาวชนเห็นว่าสิ่งใดควรกระทำและไม่ควรกระทำ และบทบาทของผู้ปกครองที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นประโยชน์กับเยาวชน ครอบครัว สังคมและประเทศชาติต่อไปในอนาคต

สาเหตุสำคัญที่เกิดปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (Major Causes of Juvenile Delinquency)

โดยสาเหตุทางครอบครัวก็ถือเป็นปัจจัยหนึ่งในปัญหานี้ หากจะกล่าวถึงต้นสายปลายเหตุของปัญหา พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่แท้จริงนั้น คงเป็นเรื่องที่หาที่สิ้นสุดไม่ได้ แต่สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจ คือ ไม่ว่าจะมีสาเหตุจากปัจจัยใด มักจะพบเรื่องราวของครอบครัวเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วยอยู่เสมอ จึงเป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่ครอบครัวควรหันมาใส่ใจประเด็นนี้อย่างเร่งด่วน โดยสามารถสรุปที่มาของปัญหา พฤติกรรมในวัยรุ่นที่เกิดจากสัมพันธภาพในครอบครัว ได้ดังต่อไปนี้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542)

1. ความไม่ปรองดองกันในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ที่มีการทะเลาะวิวาทบ่อยๆ ทำให้วัยรุ่นเกิดความเบื่อหน่ายหรือพัฒนานิสัยความก้าวร้าวขึ้นมา เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ จากพ่อแม่ เช่น การพูดจาหยาบคาย การมองเรื่องทะเลาะวิวาทเป็นเหตุการณ์ปกติการใช้กำลังในการตัดสินปัญหา เป็นต้น

2. ครอบครัวที่พ่อหรือแม่ หรือทั้งสองคนมีความเจ้าระเบียบ อยู่ในกฎเกณฑ์ตลอดเวลา มีผลให้วัยรุ่นอดทนไม่ได้ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ทำให้วัยรุ่นหาทางออกจากบ้านเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา ออกเที่ยวเตร่ คบกลุ่มเพื่อนที่เสี่ยงและก่ออาชญากรรมได้ในที่สุด

3. ครอบครัวที่พ่อหรือแม่ หรือทั้งสองคนติดการพนัน หรือติดยาเสพติด ไม่มีเวลาเอาใจใส่ ทำให้วัยรุ่นรู้สึกขาดความอบอุ่น อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่วัยรุ่นอีกด้วย

4. ครอบครัวแตกแยกหรือหย่าร้าง วัยรุ่นที่เผชิญกับสภาพปัญหานี้ มักมองว่าตนเองไม่มีคุณค่า สำหรับใคร หรือมองว่าตนเองไม่เป็นที่ต้องการ จึงมักทำเรื่องที่เสี่ยงโดยไม่ได้มองว่าจะทำให้ใครเดือดร้อน เพราะไม่มีครอบครัวให้ตนเองต้องใส่ใจมากนัก

5. ครอบครัวที่บิดาหรือมารดา หรือทั้งสองคนถึงแก่กรรม ทำให้ตัววัยรุ่นรู้สึกว่าตนเองเป็นกำพร้า ต้องอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น ถ้าหากมิได้รับความรัก ความอบอุ่นเท่าที่ควร วัยรุ่นก็จะหาทางแสดงออกอย่างอื่น เช่น การมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมกับเพศตรงข้าม เพื่อทดแทนความรักความอบอุ่นที่ขาดไป

6. ครอบครัวที่เข้มงวดเกินไปจนวัยรุ่นไม่สามารถทำอะไรด้วยตัวเองได้ซึ่งมักเป็นครอบครัวที่พ่อแม่คาดหวังในตัววัยรุ่นมากเกินไป เมื่อไม่ได้อย่างที่ตนคาดหวังก็จะใช้การลงโทษ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้วัยรุ่นเกลียดบ้านและอาจหนีออกจากบ้านได้

7. ครอบครัวที่ขาดระเบียบวินัย หรือตามใจมากเกินไป ครอบครัวประเภทนี้จะส่งเสริมให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเกรี้ยวที่ผิดแผกจากมาตรฐานของสังคม เช่น ชอบพกพาอาวุธ ชอบเที่ยวเตร่ ขาดการควบคุมตนเอง มักทำอะไรโดยไม่นึกถึงผลที่จะตาม

8. ครอบครัวที่มีลูกมากเกินไป หรือมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ยากจน ไม่สามารถดูแลความเป็นอยู่ ของคนในครอบครัวได้อย่างทั่วถึง ต้องหาเช่ากินค่า ไม่มีเวลาเอาใจใส่ ทำให้ตัววัยรุ่นขาดคนคอยชี้แนะสิ่งที่ถูกที่ควร และมีวิถีชีวิตที่ต้องดิ้นรนช่วยเหลือตนเอง ซึ่งหากวุฒิภาวะไม่ดีพอก็อาจเข้าสู่วงจรของการมีพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายได้ สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันพื้นฐานของมนุษย์ที่ประกอบไปด้วยสมาชิกในครอบครัวที่มีความรักความเข้าใจกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน หากครอบครัวใดมีลักษณะดังกล่าว ครอบครัวนั้นก็จะมีไปด้วยความอบอุ่นและมั่นคงเข้มแข็ง ครอบครัวมีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคนเพราะทุกคนเกิดและเติบโตมาจากครอบครัว (เพ็ญญา กุลนภาดล, 2547)

ดังนั้นสถาบันครอบครัวจึงมีความสำคัญในการสร้างเด็กและเยาวชนให้มีการพัฒนาที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ การแก่งแย่งแข่งขันมีมากในสังคมทุกวันนี้

มนุษย์ต้องเผชิญหน้ากับความขัดแย้งสะท้อนให้เห็นถึงการใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ก่อนชนวนความหมางใจและขาดสันติสุขในสังคม ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการเลี้ยงดูจากครอบครัว ที่ไม่ได้ผูกสมานด้วยการปลูกฝังการใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ หรือการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน ส่งผลให้ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวอ่อนแอลง และทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ จากผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบกันเป็นระบบลูกโซ่ เพราะเมื่อใดก็ตามที่ระบบภายในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อระบบครอบครัวให้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย จากปัญหาที่กล่าวถึงส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวโดยตรง

เด็กและเยาวชนถือเป็นวัยที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่ครอบครัวต้องใส่ใจเป็นอย่างมาก โดยเป็นช่วงที่เชื่อมต่อจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่นจากวัยรุ่นเข้าสู่ผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งช่วงอายุดังกล่าวนี้ในทางอาชญาวิทยากลุ่มแนวคิด (Life-course theory) ถือว่าเป็นช่วงวัยที่มีปัญหามากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายจิตใจ อีกทั้งยังเป็นช่วงวัยที่มีการกระทำความผิดมากที่สุดหรือสูงที่สุด โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี (Sampson & Laub, 2003) ซึ่งกลุ่มนี้จึงควรได้รับการเอาใจใส่จากทั้งครอบครัวและชุมชนเป็นพิเศษ เพื่อเป็นการป้องกันและช่วยเหลือดูแลมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และมีให้กลุ่มนี้ก้าวเข้าสู่การกระทำความผิดหรือเป็นปัญหาสังคม ให้พวกเขาได้เห็นถึงคุณค่าในตนเอง เห็นถึงความสำคัญของตนเองต่อครอบครัวและพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคงต่อไป (ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และอุณิสา เสือโตมรสกุล, 2553)

หน้าที่ที่สำคัญของครอบครัวที่มีต่อเด็กและเยาวชนคือ การให้ความรักความเข้าใจ การรับฟังและยอมรับความคิดเห็น เปิดพื้นที่ในการพูดคุยระหว่างกัน มีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งหากในครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น จะส่งผลให้เกิดบุคลิกภาพสังคมที่ดี เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองและมีทักษะชีวิตที่ดีในสังคม (วิณรัตน์ สุขดีและคณะ, 2559) และการที่สมาชิกในครอบครัวอยู่ด้วยกันพร้อมหน้า มีเวลาให้ครอบครัว การมีความรักความอบอุ่น ความห่วงใยเอาใจใส่ ความเอื้ออาทรต่อกันอยู่เสมอ ก็ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวมีความเข้มแข็งและมีสัมพันธภาพที่ดีได้ ดังนั้นทุกครอบครัวควรสร้างให้สิ่งเหล่านี้คงอยู่ในครอบครัวของตนเองต่อไป (บังอร เทพเทียน และคณะ, 2551) หากครอบครัวมีความสัมพันธ์กันทางลบ จะส่งผลต่อความเสี่ยงต่อปัญหาต่าง ๆ ตามมา รวมไปถึงปัญหาการกระทำที่ผิดกฎหมายในอนาคต แต่ถ้าความสัมพันธ์ในครอบครัวดี ก็จะสามารถลดผลกระทบจากปัญหาภายในครอบครัวและปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ได้ นั่นก็หมายความว่าความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวนั้นสามารถช่วยสกัดกั้นบุคคลจากสภาพแวดล้อมทางลบและปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างดียิ่ง (ManSoo et al, 2010) หลีกเลียงไม่ได้ว่า

การที่เด็กและเยาวชนรับรู้ความสัมพันธ์ในครอบครัวของตนอย่างไรย่อมมีผลต่อปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนมากเท่านั้น (Jelena et al, 2010) ดังนั้นความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อความประพฤติของเด็กและเยาวชน เนื่องจากเด็กและเยาวชนจะรับรู้ความขัดแย้งภายในครอบครัวได้อย่างรวดเร็ว ถ้าภายในครอบครัวสร้างความขัดแย้งมาก ก็มีโอกาสทำให้เด็กและเยาวชนสร้างปัญหาต่าง ๆ ได้มากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันพบว่าปัญหาพฤติกรรมการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น ทำให้สาธารณชนเริ่มสนใจและมีความกังวลเป็นอย่างมาก

ในปัจจุบันนี้พบว่าปัญหาพฤติกรรมการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น ทำให้สาธารณชนเริ่มให้ความสนใจและมีความกังวลเป็นอย่างมาก หากสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันที่มีความสำคัญที่สุดและมีอิทธิพลมากที่สุดต่อมนุษย์ทุกคนไม่สามารถขัดเกลาความเป็นมนุษย์ การสั่งสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่สมาชิกได้ สถาบันครอบครัวก็จะเสื่อมถอยลง เพราะฉะนั้นการตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้จึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายควรให้ความสนใจเป็นลำดับต้น ๆ เพราะเด็กและเยาวชนจะเป็นกำลังสำคัญของสังคมที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าสืบไปในอนาคต

อะไรคือเสริมสร้างสันติสุขครอบครัว (What is the Strengthens Family Peace)

เสริมสร้างสันติสุขในครอบครัวเป็นเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก ระหว่างพี่น้อง หรือระหว่างสมาชิกในครอบครัว รวมถึงการสื่อสารในครอบครัว แบบแผนความสัมพันธ์ การกำหนดบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจ (กุลภา วจนสาระ, 2554) และยังสามารถสังเกตได้จากความผูกพันทางอารมณ์ที่สมาชิกในครอบครัวมีต่อกัน ความร่วมมือระหว่างกัน และการปรับตัวของสมาชิกในครอบครัวต่อสถานการณ์ต่างๆ (Hamilton ea, 1996)

โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวนั้น สามารถเกิดขึ้นได้จากสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ศิริกุล อิศรานุรักษ์, 2542)

1. การชื่นชมคุณค่าบุคลิกลานและสมาชิกในครอบครัว การชื่นชมและเห็นคุณค่าของกันและกัน ควรเป็นการแสดงออกมาอย่างชัดเจน
2. การที่สมาชิกมีเวลาอยู่ร่วมกัน การที่ทุกคนในครอบครัวได้ทำกิจกรรมหลายอย่างด้วยกัน เป็นกิจกรรมที่ทุกคนพอใจที่จะทำ
3. การเต็มใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกันในครอบครัวการมีพันธะต่อความสุขของสวัสดิภาพของครอบครัวร่วมกัน สมาชิกในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีคุณภาพ มักจะมีพันธะดังกล่าวอยู่ในระดับสูงห่วงใยกันและกันอย่างแท้จริง

4. การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นการใช้เวลาสำหรับการพูดคุยกันภายในครอบครัว พูดคุยรับรู้เรื่องราวกันโดยตรงไม่ปกปิด ไม่เก็บไว้ในใจหรือไม่จำเป็นต้องรับรู้เรื่องราวของบุคคลอื่นในครอบครัว โดยอาศัยบุคคลที่สามหรือบุคคลนอกครอบครัวเป็นสื่อ

5. การมีศรัทธาต่อศาสนาด้วยกัน โดยที่สมาชิกเต็มเปี่ยมไปด้วยความเลื่อมใสอย่างแรงกล้า บุคคลในครอบครัวก็มักจะมีกิจกรรมทางศาสนาด้วยกันอยู่เสมอ

6. การที่สมาชิกใช้สมรรถนะที่ตนมีจัดการกับวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัว ซึ่งทุกคนในครอบครัวจะร่วมกันต่อสู้กับปัญหา ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และร่วมกันคลี่คลายปัญหาให้ได้ในที่สุด

สัมพันธภาพในครอบครัวจึงถือเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวซึ่งมีความผูกพันต่อกัน ด้วยสายสัมพันธ์อันลึกซึ้งทางสายเลือด เป็นเครื่องช่วยให้สมาชิกของครอบครัวรักใคร่ สัมผัสความกลมเกลียวต่อกัน โดยทุกคนถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว (ปรียา บำรุงเสนา, 2545) ประกอบด้วยลักษณะพฤติกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ความผูกพัน การสนับสนุนระหว่างกัน ความเชื่อถือและชื่นชมคุณค่าของกันและกัน ซึ่งการกระทำและคำพูดควรมีความสอดคล้องกันอย่างยิ่ง รวมไปถึงการมีความผูกพันรักใคร่สามัคคี สมาชิกในครอบครัวมีความเข้าใจและช่วยเหลือกัน (สุพัสริย์ หนูใหญ่, 2543) การได้ทำกิจกรรมที่พึงพอใจร่วมกัน การติดต่อสื่อสารที่ดีระหว่างสมาชิก บนพื้นฐานที่บิดามารดาเลี้ยงดูบุตรโดยให้อิสระทางความคิดและการแสดงออก ไม่คอยควบคุม หรือบังคับบุตรมากเกินไป

ในยุคปัจจุบันนั้นความสัมพันธ์ของมนุษย์มีหลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าความสัมพันธ์ของมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด ความสัมพันธ์ในครอบครัว ก็ถือเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญที่สุดในบรรดาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง เนื่องจากความสัมพันธ์ที่ดีที่ราบรื่นในครอบครัว เป็นส่วนช่วยให้ครอบครัวมีความมั่นคง มีความเข้มแข็งและมีความสุข ตลอดจนเป็นเครื่องป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย (นวลฉวี ประเสริฐสุข, 2558)

ดังจะเห็นได้ว่าสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่สำคัญ สมาชิกมีความสัมพันธ์ต่อกันมากกว่าความสัมพันธ์กับสถาบันใด ๆ การเสริมสร้างให้สมาชิกมีความผูกพันระหว่างกัน การเอาใจใส่ห่วงใยซึ่งกันและกัน ชื่นชมเมื่อสมาชิกกระทำความดี มีการตัดสินใจร่วมกัน ร่วมทุกข์ร่วมสุข จึงเป็นการเสริมสร้างสันติสุขที่ดีภายในครอบครัว

มุมมองพฤติกรรมการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (Attitudes towards Delinquent Behavior of Children and Young)

สภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของครอบครัว การที่บิดามารดาหรือคนในครอบครัวไม่ได้ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กและเยาวชน ขาดความสนใจในความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชน ไม่มีเวลาให้ ไม่ให้ความสำคัญหรือไม่ยอมรับว่าเด็กและเยาวชนเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดปัญหาพฤติกรรมในเด็กและเยาวชน และนำไปสู่ปัญหาของสังคมต่างๆ มากมาย หากครอบครัวไม่เข้มแข็งพอ การปกป้องคุ้มครอง สมาชิกในครอบครัวให้รอดพ้นจากภัยรอบด้านก็จะทำได้ยาก แต่ก็ต้องยอมรับว่าปัญหาภายในครอบครัวถือเป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรมและปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงต่างๆ ที่นับว่ามีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น (Vance et al., 2001) สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่เล็กที่สุดของสังคม แต่มีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูและหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ตลอดจนสร้างค่านิยม เจตคติ อุปนิสัย และบุคลิกภาพของบุคคลมากที่สุด

นักวิชาการด้านต่าง ๆ ได้มองการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านกฎหมาย นักกฎหมายมองว่า การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้นเกิดจากความเยาว์วัย รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือถูกหลอกล่อใช้ ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดในทางอาญา แต่ถือว่าเป็นเพียงพฤติกรรมเบี่ยงเบนเท่านั้น
2. ด้านสังคมวิทยา นักสังคมวิทยามองว่า เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเพราะได้รับแบบอย่างความประพฤติที่ไม่ดีจากบุคคลรอบข้าง เมื่อเด็กและเยาวชนยังขาดความหนักแน่นทางจิตใจ จึงอาจถูกครอบงำ ชักจูงได้ง่าย ทำให้พฤติกรรมเด็กและเยาวชนประพฤติผิดไปจากบรรทัดฐานของสังคมและกลายเป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายในที่สุด
3. ด้านจิตวิทยา นักจิตวิทยาเห็นการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนว่า เกิดจากความผิดปกติของร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะทำให้อารมณ์ของบุคคลแปรปรวน ขาดความยับยั้งชั่งใจ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ มีพฤติกรรมเป็นปฏิกิริยาต่อสังคมและคนรอบข้าง และกระทำความผิดได้ง่าย จนนำไปสู่การกระทำที่รุนแรงได้ (วนัญญา แก้วแก้วปาน, 2560)

การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนไทย ส่วนใหญ่ที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าปัญหาการกระทำความผิดเกิดขึ้นในวัยกำลังศึกษาเล่าเรียน และเพื่อจะให้เกิดปัญหาเหล่านี้ลดน้อยลง ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงได้หาแนวทางวิธีการ มาตรการแก้ไข และป้องกันปัญหา

เหล่านี้ร่วมกัน ซึ่งเด็กและเยาวชนเหล่านี้ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ควรได้รับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู อย่างถูกวิธี

มาตรการที่ใช้ในการแก้ไขวัยรุ่นที่กระทำความผิด มิใช่มีมาตรการเดียวที่จะแก้ไข ปัญหาได้ทั้งหมด เพราะสาเหตุที่เด็กกระทำความผิดนั้นมีความหลากหลายและเกิดจากหลายปัจจัย แต่มาตรการที่ให้แก่คนในสังคมช่วยกันดูแลพฤติกรรมของวัยรุ่นที่อาจจะเสี่ยงต่อการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นการดูแลจากผู้ปกครองหรือจากบุคคลภายนอกนั้น น่าจะเป็นมาตรการป้องกันที่ดีในระดับหนึ่งที่จะควบคุมไม่ให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่นำไปสู่การกระทำความผิดที่ร้ายแรง ส่วนการพัฒนาหรือฟื้นฟูจิตใจหรือพฤติกรรมของเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น เป็นมาตรการที่นักจิตวิทยานักสังคมสงเคราะห์ และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กจะต้องเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับสาเหตุของปัญหาที่ทำให้เด็กกระทำความผิด (Howard Zehr, 2002) รวมถึงความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสังคม ที่จะช่วยกัน แก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กที่กระทำความผิดด้วย มิเช่นนั้นแล้วเด็กและเยาวชนจะกระทำความผิดเพิ่มมากขึ้นและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น และเป็นปัญหาที่แก้ไขยากในอนาคต

การเสริมสร้างสันติสุขครอบครัวเพื่อแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดในเด็กและเยาวชน (Strengthening Family Peace in Order to Solve the Problem of Juvenile Delinquency)]

การเสริมสร้างสันติสุขของบุคคลในครอบครัวถือเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์กันทางบทบาท เพราะสมาชิกที่มาเกี่ยวข้องกันนั้นไม่มีโอกาสเลือกที่จะสัมพันธ์กันได้ซึ่งจะเป็นไปตามบทบาททางสังคม โดยทั่วไปหลายคนมองสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์แบบใกล้ชิด (Close Relationship) โดยดูจากระดับความเข้มข้นในการผูกพันกัน ความคุ้นเคยสนิทสนมกัน ความเชื่อถือไว้วางใจกัน และการเข้าไปเกี่ยวข้องกัน (Fisher, 1987) พื้นฐานพฤติกรรมของวัยรุ่นเกิดขึ้นจากบรรยากาศภายในบ้าน ถ้าทุกคนภายในบ้านมีความสัมพันธ์ที่ดี วัยรุ่นก็จะแสดงความเป็นมิตรและมีความสัมพันธ์อันดีกับคนนอกบ้านด้วย แต่ถ้าวัยรุ่นแสดงความรักและความอบอุ่นภายในบ้านเป็นไปอย่างไม่ยุติธรรม เช่น พ่อแม่ที่ให้ความรักความเอาใจใส่แก่ลูกมากเกินไปไม่เท่ากัน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเครียดทางจิตใจและอารมณ์ เกิดความไม่มั่นคงแก่เด็ก ทำให้เด็กคิดว่าตนไม่ได้รับความอบอุ่นเท่ากับพี่น้องคนอื่น ๆ หรือการที่พ่อแม่แสดงความรุนแรงต่อเด็ก แสดงความเกลียดชัง มีผลให้เด็กเกิดความคับข้องใจ มีอารมณ์ไม่มั่นคงซึ่งเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหาดังกล่าวจะขาดความผูกพันบ้าน และจะพยายามแสวงหาความรักความอบอุ่นจากภายนอก

จุดเริ่มต้นภายในครอบครัวจะประสบความสำเร็จหรือทำหน้าที่ได้นั้น จึงต้องสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในส่วนต่างๆ ของครอบครัว ให้ได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ภายใต้การปกป้องและการทำให้ตัวเด็กและเยาวชนรู้สึกปลอดภัย (Irene & Herbert, 2004) โดยครอบครัวที่มีการเสริมสร้างสันติสุขที่ดี จะมีการเข้าใจซึ่งกันและกัน ผูกพันด้วยจิตใจที่ห่วงใยกัน ให้โอกาสแก้ไขและยอมรับเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ส่วนครอบครัวตรงกันข้าม จะขาดความผูกพันซึ่งกันและกัน ขาดความเห็นอกเห็นใจ และสุดท้ายนำไปสู่ปัญหาความไม่เข้าใจกัน การจะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหา ต้องสร้างความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของครอบครัว และผลกระทบของการเสริมสร้างสันติสุขในครอบครัว ทั้งพ่อแม่ลูกเพื่อส่งเสริมให้ครอบครัวปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จร่วมกัน

ดังนั้นสภาพแวดล้อมในครอบครัวจึงถือเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ออกมาเด็กและเยาวชนมีการแสดงออกถึงสิ่งที่ต้องการเพื่อให้ได้รับความรัก หรือเพื่อชดเชยความรักความอบอุ่นที่หายไป (Healy & Bronner, 1931) ซึ่งเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์นั้น อาจมีสาเหตุจากการได้รับการปกป้องจากพ่อแม่มากเกินไป ได้รับการถ่ายทอดแบบอย่างหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่ผิดจากครอบครัว ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ไม่สามารถพัฒนาคุณธรรมภายในใจของตนเองได้อย่างเหมาะสม (Aichhorn, 1963) อีกทั้งหากภายในครอบครัวมีผู้กระทำความผิดกฎหมายคนหนึ่งก็มีแนวโน้มที่จะเกิดการกระทำความผิดกฎหมายต่อเนื่องตามไป ด้วย (Hardwick et al., 1996) แสดงให้เห็นว่าภูมิหลังความเป็นมาจากครอบครัว ลักษณะการเลี้ยงดูที่เด็กและเยาวชนถูกหล่อหลอมมานั้น เป็นปัจจัยก่อให้เกิดการความคุ้นชินของการดำเนินชีวิต ทั้งในด้านบวกและลบได้

ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ โดยพบว่า มีสาเหตุหลายปัจจัยผสมผสานกัน (Multiple causation) ทั้งจากตัวเด็กและเยาวชนเอง อาทิเช่น เรื่องของพันธุกรรมหรือสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดที่ทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกว่าเป็นบุคคลบกพร่อง ทำให้เกิดความแปรปรวนทางจิต และอาจจะกระทำความผิดได้ หรือเกิดจากโรคภัยไข้เจ็บ ที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความประพฤติก่อให้เกิดพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมเป็นการชดเชย อีกทั้งมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและฮอร์โมนที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจ และอารมณ์ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ทางสังคมได้ และสถานะทางเศรษฐกิจก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่เป็นแรงกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดได้เช่นกัน ผลของการศึกษาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนพบว่า ความผิดปกติทางร่างกาย การเปลี่ยนทางฮอร์โมนเพศก็เป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

สัมพันธภาพในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อน พ่อแม่ที่มีลูกอายุระหว่าง 13-18 ปี มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญอย่างใกล้ชิด เมื่อนำปัจจัยต่าง ๆ จากข้างต้นมาพิจารณาอย่างรอบคอบจะพบว่าความประพฤติและพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชนเกิดจากครอบครัวและการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ดังนั้นกำแพงขวางกั้นการเข้าสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่ดีที่สุดก็คือพ่อแม่ และครอบครัว ทั้งนี้เมื่อเด็กและเยาวชนประพฤติปฏิบัติตนดีก็จะส่งผลต่อการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้มีการศึกษาและจะนำความรู้ความสามารถไปพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปในอนาคต

สรุป

แม้ว่ากาลเวลาและสังคมจะเปลี่ยนแปลงเพียงใด สถาบันครอบครัวก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงยังคงเป็นสถาบันหลักและมีอิทธิพลสำหรับเด็กและเยาวชน ทำหน้าที่หล่อหลอมสมาชิกให้มีความเป็นมนุษย์ ด้วยการอบรมสั่งสอน ให้การศึกษา ให้ความรัก มีความผูกพันด้านจิตใจ ร่วมทุกข์ร่วมสุข ปลุกจิตสำนึกให้ดำรงชีวิตด้วยคุณธรรม จริยธรรมเป็นแบบอย่างด้านวัฒนธรรมของสังคมเพื่อให้เป็นทรัพยากรที่ทรงคุณภาพของสังคมเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะทำงานอย่างมีคุณภาพในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการเข้าใจการเสริมสร้างสัมพันธภาพและความสัมพันธ์ของครอบครัวจะช่วยให้ทราบถึงที่มาของปัญหาพฤติกรรม และการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง ซึ่งครอบครัวมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะตระหนักถึงปัญหาของการเสริมสร้างครอบครัวในครอบครัวตนเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและยอมรับเด็กและเยาวชนตามสภาพสังคม และแก้ไขความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับคนในครอบครัวให้มีความสัมพันธ์ที่ดียิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่สันติสุขภายในครอบครัว นอกจากนี้ความสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยลดปัญหาพฤติกรรม ความขัดแย้งอีกทั้งเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้ทบทวนและแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น การเสริมสร้างสันติสุขครอบครัวยังสามารถใช้เป็นกำแพงป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดในเด็กและเยาวชนก่อนที่จะประพฤติตนผิดพลาดหรือการมีพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กุลภา วจนสาระ. (2554). *ภาพและชีวิตครอบครัวในสังคมไทย* (รายงานสังเคราะห์จากฐานข้อมูล). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี และ อุณิสา เลิศโตมรสกุล. (2553). *การกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในประเทศไทย : แนวทางในการป้องกันและแก้ไขโดยอาศัยปัจจัยที่เป็นตัวทำนายทางด้านอาชญาวิทยา*. นครปฐม: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นวลฉวี ประเสริฐกุล. (2558). สื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างสุขในครอบครัว. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 8(2), 737-747.
- บังอร เทพเทียน และคณะ. (2551). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับครอบครัวเข้มแข็ง. *วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา*, 6(2), 25-38.
- ปรียา บำรุงเสนา. (2545). *ความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์อารมณ์กับสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). *เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: แก่นแก้ว.
- เพ็ญภา กุลนภาดล. (2547). *การศึกษาและการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกครอบครัวในครอบครัวของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า* (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันญญา แก้วแก้วปาน. (2560). สัมพันธภาพครอบครัวกับปัญหาการทำความผิดในวัยรุ่น. *Veridian E-Journal, Silpakorn University* ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(1), 361-371.
- วินารัตน์ สุขดี และคณะ. (2559). โมเดลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University* ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 9(1), 1416-1429.
- ศิริกุล อิศรานุรักษ์. (2542). *หลักการวางแผนงานอนามัยครอบครัว*. กรุงเทพฯ: เจริญดีการพิมพ์.
- สุชาติ อินประสิทธิ์. (2555). *สาเหตุการทำความผิดทางอาญาของเด็ก เยาวชนที่มีอาการบอบช้ำทางจิตใจ (Trauma) แนวทางป้องกันและแก้ไขเยียวยาที่เหมาะสม*. (รายงานการอบรมหลักสูตรผู้พิพากษา ผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่10). กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.

- สุพัชรีย์ หนูใหญ่. (2544). *ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ศึกษา)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Aichhorn, A. (1963). *Wayward Youth: A Psychoanalytic study of Delinquent Children, illustrated by Actual Case histories*. Co; Revised edition.
- Fisher. (1987). *An Approach to Family Pathology*. San Francisco: W.H. Freeman.
- Hamilton, I et al., (1996). *Family assessment: resiliency, coping and adaptation: inventories for research and practice*. Madison, Wis: University of Wisconsin Publishers.
- Hardwick, P J & Rowton-Lee M A. (1996). Adolescent Homicide: Towards Assessment of Risk. *Journal of Adolescence*, 19(3), 263-276.
- Healy, W. & Bronner, A. (1931). *New light on delinquency and its treatment*. New Haven: Yale University Press.
- Howard, Zehr. (2002). *The Little Book of Restorative Justice*. United States of America: Skyhorse Publishing.
- Irene, G & Herbert, G. (2004). *Family therapy An Overview* (6th ed). U.S.A: Brooks & Cole.
- Jelena, L et al. (2010). Longitudinal associations between adolescent behavior problems and perceived family relationships. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 785-790.
- ManSoo, Yu. Et al. (2010). Positive family relationships and religious affiliation as mediators between negative environment and illicit drug symptoms in American Indian adolescents. *Addictive Behaviors* 35, 694-699.
- Sampson, R.J., & Laub, J.H. (1992). Crime and deviance in the life course. *Annual Review of Sociology*, 18, 63-84.
- Vance, H. B. & Remiega, A.J. (2001). *Clinical Assessment of Child and Adolescent Behavior*. Canada: John Wiley & Sons.